

Sprawozdanie z działalności Działu Archeologii w roku 2017

Dział Archeologii Muzeum Archeologiczno-Historycznego w Stargardzie prowadzony był w 2017 r. przez Karolinę Stań. W Dziale pracowały następujące osoby: Karolina Bucka, Mateusz Szeremeta, Iwona Wojciechowska oraz pomoc techniczna Robert Paduch. Pracownia Konserwacji funkcjonująca w ramach Działu prowadzona była przez Klaudię Pławiak.

Prace archeologiczne

W omawianym okresie przeprowadzono następujące nadzory i badania archeologiczne:

- interwencyjne badania archeologiczne przy budowie budynku mieszkalnego jednorodzinnego na terenie działki nr 26/3 w Bielkowie, gm. Kobyłanka;
- interwencyjne badania archeologiczne przy budowie budynku mieszkalnego jednorodzinnego /W2/ wraz z zagospodarowaniem terenu na terenie działki nr 402/29 w Bielkowie, gm. Kobyłanka;
- interwencyjne badania archeologiczne przy budowie budynku mieszkalnego jednorodzinnego wraz z niezbędną infrastrukturą techniczną na terenie działki nr 386/6 w Chociwlu, gm. loco;
- interwencyjne badania archeologiczne przy budowie budynku mieszkalnego jednorodzinnego z garażem wraz z infrastrukturą techniczną na terenie działki nr 51/13 w Chociwlu, gm. loco;
- interwencyjne badania archeologiczne przy budowie budynku mieszkalnego jednorodzinnego w zabudowie bliźniaczej z niezbędną infrastrukturą techniczną na terenie działki nr 11/20 w Grzędzicach, gm. Stargard;
- interwencyjne badania archeologiczne przy budowie budynku mieszkalnego jednorodzinnego z garażem w zabudowie bliźniaczej wraz z niezbędną infrastrukturą techniczną na terenie działki nr 12/8 w Grzędzicach, gm. Stargard;
- interwencyjne badania archeologiczne przy budowie dwóch budynków mieszkalnych jednorodzinnych wraz z niezbędną infrastrukturą techniczną na terenie działki nr 235/7 w Grzędzicach, gm. Stargard;
- interwencyjne badania archeologiczne przy budowie budynku mieszkalnego jednorodzinnego wraz z niezbędną infrastrukturą techniczną na terenie działki nr 11/23 w Grzędzicach, gm. Stargard;
- interwencyjne badania archeologiczne przy budowie budynku mieszkalnego

- jednorodzinne z garażem wraz z niezbędną infrastrukturą techniczną na terenie działki nr 26/9 w Grzędzicach, gm. Stargard;
- interwencyjne badania archeologiczne przy budowie budynku mieszkalnego jednorodzinne z garażem wraz z niezbędną infrastrukturą techniczną na terenie działek nr 339/8 i 339/9 w Grzędzicach, gm. Stargard;
 - interwencyjne badania archeologiczne przy budowie budynku mieszkalnego jednorodzinne wraz z niezbędną infrastrukturą techniczną na terenie działki nr 43 w Klępinie, gm. Stargard;
 - interwencyjne badania archeologiczne przy budowie budynku mieszkalnego jednorodzinne wraz z niezbędną infrastrukturą techniczną na terenie działki nr 158/18 w Klępinie, gm. Stargard;
 - interwencyjne badania archeologiczne przy budowie budynku mieszkalnego jednorodzinne z garażem i wiatą wraz z infrastrukturą techniczną na terenie działki nr 42/6 w Klępinie, gm. Stargard;
 - interwencyjne badania archeologiczne przy budowie budynku mieszkalnego jednorodzinne wraz z niezbędną infrastrukturą techniczną na terenie działki nr 298/9 w Klępinie, gm. Stargard;
 - interwencyjne badania archeologiczne przy budowie budynku mieszkalnego z niezbędną infrastrukturą techniczną na terenie działki nr 352/9 w Karsku, gm. Nowogard;
 - interwencyjne badania archeologiczne przy budowie budynku rekreacji indywidualnej „NIKODEM” wraz z zagospodarowaniem terenu na działce nr 10 w Kunowie, gm. Kobylanka;
 - interwencyjne badania archeologiczne przy budowie budynku mieszkalnego jednorodzinne z wbudowanym garażem i niezbędną infrastrukturą techniczną oraz zagospodarowaniem terenu na terenie działki nr 279/7 w Kobylance, gm. loco;
 - interwencyjne badania archeologiczne przy budowie budynku mieszkalnego jednorodzinne zlokalizowanego na terenie działki nr 467/42 w Kobylance, gm. loco;
 - interwencyjne badania archeologiczne przy budowie budynku mieszkalnego jednorodzinne z garażem wraz z niezbędną infrastrukturą techniczną na terenie działki nr 130/2 w Małkocinie, gm. Stargard;
 - interwencyjne badania archeologiczne przy budowie budynku mieszkalnego jednorodzinne z garażem wraz z niezbędną infrastrukturą techniczną na terenie działki nr 115 w Morzycy, gm. Dolice;
 - interwencyjne badania archeologiczne przy budowie dwóch budynków mieszkalnych jednorodzinnych z garażami wraz z niezbędną infrastrukturą techniczną na terenie działek nr 549/8 i 549/17 w Przemoczu, gm. Maszewo;
 - interwencyjne badania archeologiczne przy budowie budynku mieszkalnego jednorodzinne z garażem wraz z niezbędną infrastrukturą techniczną na terenie działki nr 384/3 w Skalinie, gm. Stargard;
 - interwencyjne badania archeologiczne przy budowie budynku mieszkalnego jednorodzinne z garażem wraz z infrastrukturą techniczną na terenie działki nr 384/10 w Skalinie, gm. Stargard;
 - interwencyjne badania archeologiczne przy budowie budynku mieszkalnego

- jednorodzinne wraz z zagospodarowaniem terenu na terenie działki nr 95/15 w Smogolicach, gm. Stargard;
- interwencyjne badania archeologiczne przy budowie budynku mieszkalnego jednorodzinne z garażem wraz z niezbędną infrastrukturą techniczną na terenie działki nr 351/2 w Stargardzie;
 - interwencyjne badania archeologiczne przy budowie sygnalizacji świetlnej na przejściu dla pieszych przy ul. Kazimierza Wielkiego na terenie działek nr 226 i 122/17 w Stargardzie;
 - interwencyjne badania archeologiczne przy budowie budynku mieszkalnego jednorodzinne z garażem wraz z infrastrukturą techniczną na terenie działki nr 26/5 w Stargardzie;
 - interwencyjne badania archeologiczne przy budowie tymczasowego pawilonu gastronomicznego wraz z infrastrukturą techniczną (podłączenie do sieci wodnej i kanalizacji sanitarnej oraz elektromagnetycznej) na terenie działki nr 6/11, obr. 11 w Parku im. Bolesława Chrobrego w Stargardzie;
 - sondażowe badania archeologiczno-architektoniczne przy ul. Kasztelańskiej w Stargardzie (więcej informacji w *Odkryciach*);
 - interwencyjne badania archeologiczno-architektoniczne przy ul. Włosienniczej i przy dawnym przedłużeniu ulicy Szewskiej na terenie działki nr 197/7 w Stargardzie w związku z planowaną zabudową mieszkaniową - etap III, (więcej informacji w *Odkryciach*);
 - interwencyjne badania archeologiczne przy budowie budynku mieszkalnego jednorodzinne z niezbędną infrastrukturą techniczną na terenie działki nr 141/20 w Strachocinie, gm. Stargard;
 - interwencyjne badania archeologiczne przy budowie budynku mieszkalnego jednorodzinne z niezbędną infrastrukturą techniczną na terenie działki nr 141/20 w Strachocinie, gm. Stargard;
 - interwencyjne badania archeologiczne przy budowie budynku mieszkalnego jednorodzinne wraz z zagospodarowaniem terenu na terenie działki nr 204/9 w Witkowie, gm. Stargard;
 - interwencyjne badania archeologiczne przy budowie budynku świetlicy wraz z niezbędną infrastrukturą techniczną, zewnętrzną instalacją zbiornikową na gaz płynny oraz ze zjazdem publicznym i parkingiem na terenie działek nr 262/2 i 263/1 w Tychowie, gm. Stargard.
 - interwencyjne badania archeologiczne przy budowie budynku mieszkalnego jednorodzinne z garażem wraz z niezbędną infrastrukturą techniczną na terenie działki nr 331 w Witkowie Drugim, gm. Stargard;
 - interwencyjne badania archeologiczne przy budowie budynku mieszkalnego jednorodzinne z niezbędną infrastrukturą techniczną na terenie działki nr 295/2 w Witkowie Drugim, gm. Stargard.

Projekty naukowe

W grudniu 2017 r. zakończony został projekt pt. *Archeologia Stargardu t.3. Badania archeologiczne Rynku Staromiejskiego*, który rozpoczęto 6 marca tego roku. Projekt został dofinansowany przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach

programu *Dziedzictwo kulturowe*, priorytet *Ochrona zabytków archeologicznych*. Projekt obejmował przeprowadzenie specjalistycznych analiz, przygotowanie artykułów oraz druk materiałów dotyczących badań wykopaliskowych. W projekcie wzięły udział następujące osoby:

dr hab. M. Majewski, prof. US – opracowanie źródeł archeologicznych, ceramiki nowożytniej, szkła oraz plomb ołowianych, MAH;

mgr Paweł Gan – opracowanie materiałoznawcze zabytków metalowych, IAiE PAN;

dr hab. Andrzej Janowski – opracowanie zabytków metalowych i kościanych, IAiE PAN;

dr Joanna Rennwanz – opracowanie próbek archeobotanicznych, IAiE PAN;

dr Aldona Kurzawska – opracowanie próbek archeomalakologicznych, IAiE PAN;

prof. dr hab. Daniel Makowiecki – analiza archeozoologiczna, UMK;

dr Szymon Konwerski – opracowanie próbek archeoentomologicznych, UAM;

dr Monika Ogiewa-Sejnota – opracowanie źródeł historycznych, MAH;

dr Paulina Romanowicz – opracowanie późnośredniowiecznej ceramiki importowanej, IAiE PAN;

mgr Andrzej Sikorski – opracowanie tkaniny jedwabnej, UAM;

mgr Karolina Stań – opracowanie zabytków skórzanych, MAH;

mgr Karolina Bucka – opracowanie zabytków drewnianych, MAH;

mgr Mateusz Szeremeta – opracowanie stratygrafii, MAH;

mgr Grzegorz Śniezko – opracowanie monet, IAiE PAN;

mgr Andrzej Zyśko – opracowanie późnośredniowiecznej ceramiki siwej;

mgr Grażyna Lupa – konserwacja zabytków skórzanych.

Recenzentami publikacji byli prof. dr hab. Jerzy Piekalski oraz prof. dr hab. Marian Rębkowski. Redaktorami tomu byli dr hab. Marcin Majewski oraz mgr Karolina Stań.

Kwerendy, wizyty

W 2017 r. Natalia Dec, studentka archeologii Katedry Archeologii IHiSM Uniwersytetu Szczecińskiego w ramach swojej pracy magisterskiej opracowała szklane naczynia z badań Kwartału IX w Stargardzie.

Od lipca do września w badaniach archeologicznych dawnego kwartału XXVIII przy ul. Włosienniczej, oprócz pracowników DA MAH, uczestniczyli studenci archeologii Instytutu Prahistorii UAM oraz studenci Katedry Archeologii IHiSM US.

Wypożyczenia

20 czerwca wypożyczono kafle reformacyjne (6 szt.) na wystawę czasową *Die Reformation auf Ofenkacheln* do Museum Schloss w Lübben.

Nabytki

Do zbiorów Działu Archeologii zostały przekazane 124 zabytki pochodzące z przypadkowych odkryć w okolicach Stargardu. Wszystkie zabytki zostały opisane w *Odkryciach*.

Spotkania, konferencje

5 marca kierownik Działu Archeologii, Karolina Stań w ramach Niedzielnych Spotkań z Historią organizowanych przez Towarzystwo Przyjaciół Stargardu wygłosiła referat pt. *Badania archeologiczne krypt pod kaplicami kościoła NMP Królowej Świata w Stargardzie*.

W dniach 20–23 kwietnia dyrektor MAH dr hab. Marcin Majewski uczestniczył w warsztatach eksperckich poświęconych zbiorom ceramiki Louisa Ehlersa (*Ehlers Lertøjsamling*), które odbyły się w Museum Sønderjylland - Arkæologi w Haderslev/Dania. W tym samym miesiącu wygłosił on referat pt. *Źródła pisane w archeologii* podczas seminarium *Multidyscyplinarne badania nad przeszłością*. Seminarium I: *Źródła*, które przeprowadzono w IAI PAN w Warszawie.

7 lipca M. Majewski oraz pracownicy Działu Archeologii: K. Stań, I. Wojciechowska, K. Bucka oraz M. Szeremeta uczestniczyli w otwarciu wystawy czasowej *Die Reformation auf Ofenkacheln* w Museum Schloss Lübben.

W dniach 25–29 września dyrektor MAH wziął udział w 50. Internationales Symposium Keramikforschung w Innsbrucku/Austria, gdzie przedstawił referat pt. *Greifen in der Keramik. Die Herzöge von Pommern – ihre Abbilder und Heraldik*.

W dniach 22–24 listopada pracownicy Działu Archeologii wraz z dr. hab. M. Majewskim uczestniczyli w XXI Sesji Pomorzoznawczej za lata 2016–2017. Konferencja została zorganizowana przez Instytut Archeologii Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu i Muzeum Okręgowe w Toruniu, przy współudziale Muzeum Okręgowego im. Leona Wyczółkowskiego w Bydgoszczy, Muzeum im. ks. dr. Władysława Łęgi w Grudziądzu i Muzeum w Brodnicy. Podczas konferencji M. Szeremeta wygłosił komunikat pt. *Sztylety krzemienne z miejscowości Nosowo, gm. Suchań, pow. stargardzki*, zaś I. Wojciechowska komunikat pt. *Wstępne wyniki i znaleziska z badań archeologicznych w kaplicach kościoła Mariackiego w Stargardzie*.

Prace konserwatorskie przeprowadzone przez Pracownię Konserwacji

Konserwator zabytków Klaudia Pławiak w omawianym okresie przeprowadziła konserwację szeregu zabytków i eksponatów muzealnych. Większość artefaktów pochodziła z badań archeologicznych prowadzonych przez pracowników Działu. Wstępne zabiegi konserwacyjne polegały na rozpoznaniu materii obiektu i przygotowaniu indywidualnego programu prac konserwatorskich dla każdego z nich. Zabytki oczyszczano mechanicznie i chemicznie, dezynfekowano, nakładano inhibitor korozji, a także zabezpieczenia antykorozyjne. Do odrestaurowanych zabytków dołączono dokumentację opisową i fotograficzną.

Poniżej spis obiektów poddanych konserwacji.

Przedmioty pochodzące ze zbiorów Działu Archeologii MAH:

- aplikacje: MS/A/339/4, MS/A/339/5, MS/A/340/1, MS/A/354;
- guzy i guziki: MS/A/344/2, MS/A/344/3, MS/A/349/1, MS/A/349/2;
- monety: MS/A/339/2, MS/A/340/3, MS/A/343, MS/A/348, MS/A/344/1, MS/A/350/1, MS/A/350/2, MS/A/351/1, MS/A/351/2, MS/A/355/1, MS/A/355/2;
- nóżki grapenów: MS/A/353/3, MS/A/355/5, MS/A/358/2;
- odważniki: MS/A/342/2, MS/A/342/3, MS/A/349/3;

- plomby: MS/A/347/1, MS/A/347/4, MS/A/352/1, MS/A/352/2, MS/A/352/3, MS/A/352/4, MS/A/355/3, MS/A/355/4;
- sprzączki: MS/A/352/5, MS/A/353/1, MS/A/353/2, MS/A/355/6;
- tłoki pieczętne: MS/A/345, MS/A/346, MS/A/347/2;
- varia: miseczka łyżki drewnianej (395/R/S), przedmiot brązowy (MS/A/339/3), przedmiot ołowiany (MS/A/340/2), zawieszka (MS/A/347/3), żeton (MS/A/349/4), naporstek (MS/A/352/6), siekiera ze skrzydełkami (MS/A/358/1).

Zabytki pozyskane z badań archeologicznych prowadzonych przy ul. Szewskiej w Stargardzie:

- miski drewniane lub ich elementy: 1144/SCH/28/S, 1186/SCH/28/S, 1261/SCH/28/S, 1330/SCH/28/S, 1374/SCH/28/S, 1553/SCH/28/S;
- znaczki pielgrzymie: 1449/SCH/28/S, 1548/SCH/28/S, 1568/SCH/28/S;
- varia: monety – 2 sztuki (133/SCH/28/S), odważnik (1013/SCH/28/S), świecznik (1164/SCH/28/S), klucz (1165/SCH/28/S), paciorek szklany (1166/SCH/28/S), zgrzebło (1240/SCH/28/S), gwóźdź (1244/SCH/28/S), przedmiot żelazny (1251/SCH/28/S), aplikacja (1296/SCH/28/S), zamek z mechanizmem (1298/SCH/28/S), zawieszka (1308/SCH/28/S), przedmiot ołowiany (1331/SCH/28/S), rękojeść noża (1516/SCH/28/S), nożyczki (1534/SCH/28/S).

Zabytki pozyskane z badań archeologicznych krypt w Kolegiacie Najświętszej Marii Panny Królowej Świata w Stargardzie:

- elementy witraża: 7/KM/16/S, 8/KM/16/S;
- tkaniny i elementy stroju: 156/KM/16/S, 344/KM/16/S, 372/KM/16/S, 381/KM/16/S, 487/KM/16/S, 351/KM/16/S, 606/KM/16/S, 812/KM/16/S, 821/KM/16/S. W trakcie konserwacji: tkanina jedwabna (8 sztuk) 682/KM/16/S, but skórzany 684/KM/16/S;
- spinki od mankietu: 606/KM/16/S, 607/KM/16/S (2 sztuki);
- zabytki funeralne (elementy trumny, nóżki, itp.): 481/KM/16/S, 496/KM/16/S (4 elementy), 586/KM/16/S, 416/KM/16/S (5 elementów), 798/KM/16/S, 495/KM/16/S (6 elementów), 554/KM/16/S (3 elementy), 556/KM/16/S (3 elementy), 548/KM/16/S (3 elementy), 587/KM/16/S (4 elementy);
- varia: sprzączka do pasa (34/KM/16/S), aplikacja (244/KM/16/S), antaba (259/KM/16/S), ozdoby – 2 sztuki (334/KM/16/S), sprzączka od pasa (660/KM/16/S), aplikacja (783/KM/16/S).

Przedmioty pochodzące z Działu Historii i Badań nad Społecznością Lokalną MAH:

- medale: MS/S/1321 – 2 elementy, MS/H/2967;
- naporstki: MS/H/2966, MS/V/549 (9 sztuk);
- odważniki: MS/H/2954 (3 sztuki), MS/H/2955, MS/H/2956, MS/H/2957, MS/H/2958;
- tłoki pieczętne: MS/H/2983, MS/H/2984, MS/H/2985;
- varia: figurka (MS/V/490), tabliczka (MS/V/541), tabliczka (MS/V/542),

aplikacja (MS/V/543), sprzączka do pasa (MS/V/544), mydelniczka (MS/V/545), filiżanka (MS/V/546).

Depozyty z wystawy *Para buch – miasto w ruch*:

- drzewiec sztandaru kolejowego oraz filiżanka.

Karolina Stań, Klaudia Pławiak

Ryc. 1. Stargard, Stare Miasto. Badania sondażowe przy ul. Kasztelańskiej (wykop I).
Fot. M. Szeremeta, MAH w Stargardzie

Ryc. 2. Stargard, Stare Miasto. Badania sondażowe przy ul. Kasztelańskiej (wykop II).
Fot. M. Szeremeta, MAH w Stargardzie

Ryc. 3. Stargard, Stare Miasto. Badania sondażowe przy ul. Kasztelańskiej.
Fot. I. Wojciechowska, MAH w Stargardzie

Ryc. 4. Stargard, Stare Miasto. Badania sondażowe przy ul. Kasztelańskiej (wykop I).
Fot. K. Bucka, MAH w Stargardzie

Ryc. 5. Stargard, Stare Miasto, ul. Włosiennicza i dawne przedłużenie ul. Szewskiej, kwartał XXVIII. Kamienica 23, obiekt 7a. Fot. M. Szeremeta, MAH w Stargardzie

Ryc. 6. Stargard, Stare Miasto, ul. Włosiennicza i dawne przedłużenie ul. Szewskiej, kwartał XXVIII. Kamienica 23, warstwa 12. Fot. M. Szeremeta, MAH w Stargardzie

Ryc. 7. Stargard, Stare Miasto, ul. Włosiennicza i dawne przedłużenie ul. Szewskiej, kwartał XXVIII. Kamienica 23, obiekt III. Fot. M. Szeremeta, MAH w Stargardzie

Ryc. 8. Stargard, Stare Miasto, ul. Włosiennicza i dawne przedłużenie ul. Szewskiej, kwartał XXVIII. Kamienica 23, obiekt III. Fot. K. Stań, MAH w Stargardzie

Ryc. 9. Stargard, Stare Miasto. Badania archeologiczne w kościele NMP Królowej Świata, ozdoby przed konserwacją, nr inw. 334/KM/16/S. Fot. K. Pławiak, MAH w Stargardzie

Ryc. 9a. Stargard, Stare Miasto. Badania archeologiczne w kościele NMP Królowej Świata, ozdoby po konserwacji, nr inw. 334/KM/16/S. Fot. K. Pławiak, MAH w Stargardzie

Ryc. 10. Stargard, Stare Miasto. Badania archeologiczne w kościele NMP Królowej Świata. Sprzączka przed konserwacją, nr inw. 660/KM/16/S. Fot. K. Pławiak, MAH w Stargardzie

Ryc. 10a. Stargard, Stare Miasto. Badania archeologiczne w kościele NMP Królowej Świata. Sprzączka po konserwacji, nr inw. 660/KM/16/S. Fot. K. Pławiak, MAH w Stargardzie

Ryc. 11. Stargard, Stare Miasto, ul. Włosiennicza i dawne przedłużenie ul. Szewskiej, kwartał XXVIII.
Zamek przed konserwacją, 1298/Sch/28/S. Fot. K. Pławiak, MAH w Stargardzie

Ryc. 11a. Stargard, Stare Miasto, ul. Włosiennicza i dawne przedłużenie ul. Szewskiej, kwartał XXVIII.
Zamek po konserwacji, 1298/Sch/28/S. Fot. K. Pławiak, MAH w Stargardzie

Ryc. 12. Stargard, Stare Miasto, ul. Włosiennicza i dawne przedłużenie ul. Szewskiej, kwartał XXVIII.
Monety przed konserwacją, 1331/Sch/28/S. Fot. K. Pławiak, MAH w Stargardzie

Ryc. 12a. Stargard, Stare Miasto, ul. Włosiennicza i dawne przedłużenie ul. Szewskiej, kwartał XXVIII.
Monety po konserwacji, 1331/Sch/28/S. Fot. K. Pławiak, MAH w Stargardzie

Ryc. 13. Stargard, Stare Miasto, ul. Włosiennicza i dawne przedłużenie ul. Szewskiej, kwartał XXVIII. Oprawka przed konserwacją, 1516/Sch/28/S. Fot. K. Pławiak, MAH w Stargardzie

Ryc. 13a. Stargard, Stare Miasto, ul. Włosiennicza i dawne przedłużenie ul. Szewskiej, kwartał XXVIII. Oprawka po konserwacji, 1516/Sch/28/S. Fot. K. Pławiak, MAH w Stargardzie

Ryc. 14. Stargard, Stare Miasto, ul. Włosiennicza i dawne przedłużenie ul. Szewskiej, kwartał XXVIII. Znanek pielgrzymi przed konserwacją, 1331/Sch/28/S. Fot. K. Pławiak, MAH w Stargardzie

Ryc. 14a. Stargard, Stare Miasto, ul. Włosiennicza i dawne przedłużenie ul. Szewskiej, kwartał XXVIII. Znanek pielgrzymi po konserwacji, 1331/Sch/28/S. Fot. K. Pławiak, MAH w Stargardzie

